

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Eiropas Komisijas priekšlikums grozījumiem Atkritumu pamatdirektīvā par pārtikas atkritumu mazināšanu un tekstila apsaimniekošanu

VARAM, 14.03.2024.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Prezentācijas saturs

- Eiropas Komisijas priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas projektam, ar ko groza Direktīvu 2008/98/EK par atkritumiem par pārtikas atkritumu mazināšanu un tekstila apsaimniekošanu
- Pārtikas atkritumu un tekstila apsaimniekošana Latvijā
- Latvijas viedoklis par Direktīvas projektu saistībā ar pārtikas atkritumu mazināšanu

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Eiropas Komisijas priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas projektam, ar ko groza Direktīvu 2008/98/EK par atkritumiem

- **2023.gada 5.jūlijā** Eiropas Komisija ierosināja Atkritumu pamatdirektīvas (WFD) mērķtiecīgus grozījumus, koncentrējoties uz resursu ziņā ietilpīgām pārtikas un tekstilizstrādājumu nozarēm

- Eiropas Komisijas priekšlikums pieejams:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52023PC0420>

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pamatojums Direktīvas grozījumiem attiecībā uz pārtikas atkritumu mazināšanu

Neraugoties uz pieaugošo informētību par pārtikas atkritumu negatīvo ietekmi, politiskajām saistībām, kas uzņemtas ES un dalībvalstu līmenī, un ES pasākumiem, kas īstenoti kopš 2015.gada, **pārtikas atkritumu rašanās nemazinās, kā tas nepieciešams, lai panāktu ievērojamu progresu ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķa 12.3.* sasniegšanā.**

**12.3. Līdz 2030. gadam uz pusi samazināt pārtikas atkritumu apjomu uz vienu iedzīvotāju mazumtirdzniecības un patēriņa līmeņos un samazināt pārtikas zudumus ražošanas un piegādes ķēdēs, tostarp zudumus pēc ražas novākšanas*

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

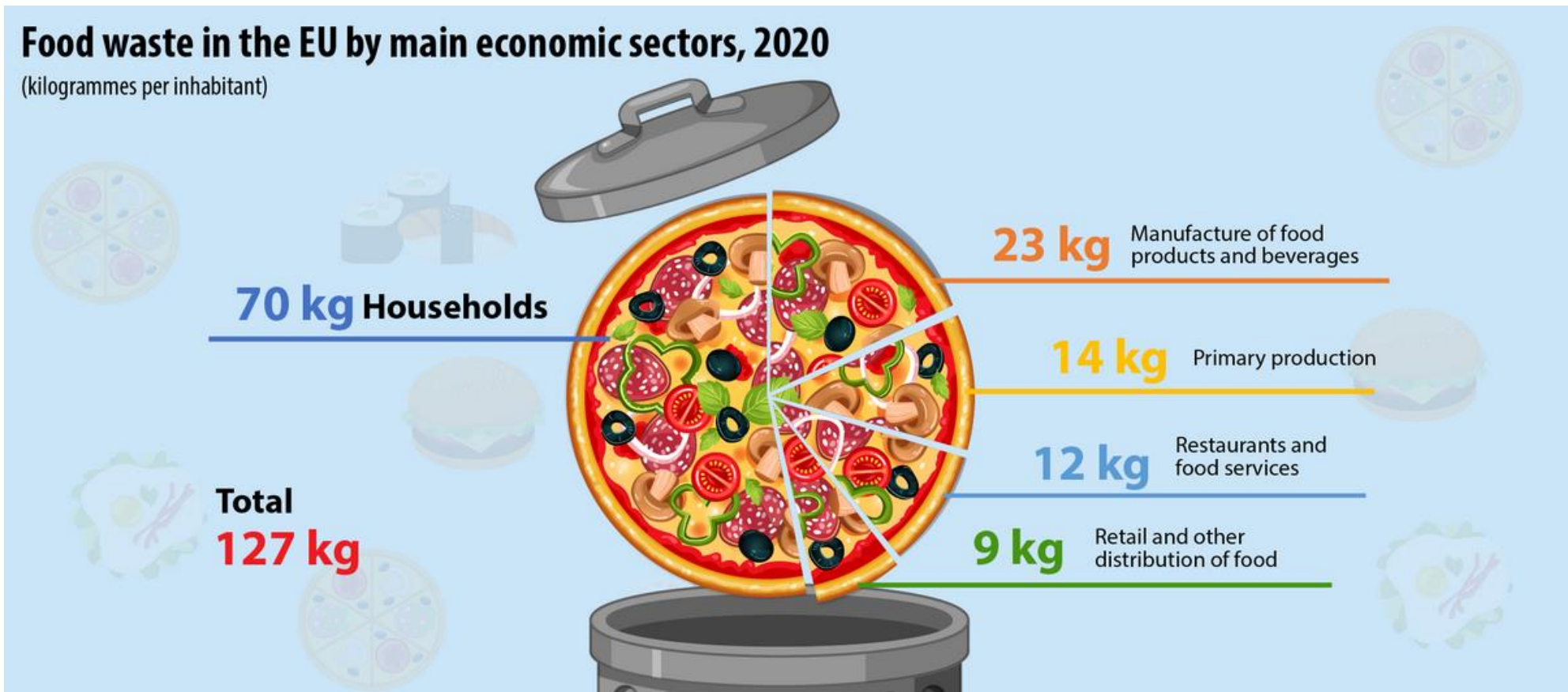
Mērķis Direktīvas grozījumiem attiecībā uz pārtikas atkritumu mazināšanu

- Piešķirt **skaidru atbildību dalībvalstīm par pārtikas atkritumu samazināšanas paātrināšanu visā pārtikas piegādes ķēdē un mājsaimniecībās** to attiecīgajās teritorijā un tādējādi sniegt stabilu ieguldījumu ANO Ilgtspējīgas attīstības 12.3. mērķa sasniegšanā
- **nodrošināt pietiekamu un konsekventu visu dalībvalstu reakciju**, lai samazinātu pārtikas izšķērdēšanu

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pārtikas atkritumi: 53% no pārtikas atkritumiem ES rodas mājsaimniecībās

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Direktīvas priekšlikuma struktūra attiecībā uz pārtikas atkritumu mazināšanu (1)

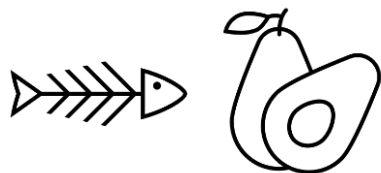
	9.a pants	Pārtikas atkritumu rašanās novēršana (1) Vispārīgās prasības (2-3) Monitorings (4) Mērķu līmenis (5-6) Aprēķiniem izmantojamie dati (7) Pārskatīšanas noteikumi
	29.a pants	Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programmas (1) Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programmas (2) Kompetentā iestāde

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Direktīvas priekšlikums attiecībā uz pārtikas atkritumu mazināšanu (2)

Dalībvalstis veic pasākumus, kas ir vajadzīgi un piemēroti, lai līdz 2030. gada 31. decembrim valsts līmenī sasniegtu šādus pārtikas atkritumu samazināšanas mērķrādītājus:

- **pārtikas atkritumu rašanos pārstrādē un izgatavošanā samazināt par 10%** salīdzinājumā ar 2020. gadā radīto daudzumu
- **pārtikas atkritumu rašanos uz vienu iedzīvotāju kopā mazumtirdzniecībā un citos pārtikas izplatīšanas kanālos, restorānos un sabiedriskajā ēdināšanā un māsaimniecībās samazināt par 30%** salīdzinājumā ar 2020. gadā radīto daudzumu

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pamatojums Direktīvas grozījumiem attiecībā uz tekstila apsaimniekošanu (1)

- **Eiropas Zaļais kurss**
- **Atkritumu rašanās mazināšana**
- **Pāreja uz aprites ekonomiku**
- Aprites ekonomikas rīcības plānā (CEAP) un ES ilgtspējīgas un aprites tekstilizstrādājumu stratēģijā ('Textiles Strategy') aicināts **pastiprināt un paātrināt ES un dalībvalstu rīcību, lai novērstu tekstilmateriālu atkritumus un uzlabotu tekstilizstrādājumu apriti**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pamatojums Direktīvas grozījumiem attiecībā uz tekstilatkritumiem (2)

- ES gadā rodas **12,6 miljoni tonnu tekstilatkritumu** (apgērbi un apavi, mājas tekstilizstrādājumi, tehniskie tekstilizstrādājumi, kā arī pēcprūpniecības un pirmspatēriņa atkritumi), no kuriem **5,2 miljoni tonnu ir apgērbi un apavi**
- tikai **22% no pēcpatēriņa tekstilatkritumiem tiek savākti atsevišķi** atkārtotai izmantošanai vai pārstrādei
- 2021.gadā ES tekstilizstrādājumu, apģērbu un ādas ražošanas tirgu veido aptuveni **226 600 uzņēmumu (>99% MVU), kuros strādā 1,7 miljoni darbinieku un kuru bruto apgrozījums ir 191 miljards eiro**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Direktīvas priekšlikuma struktūra attiecībā uz tekstila apsaimniekošanu

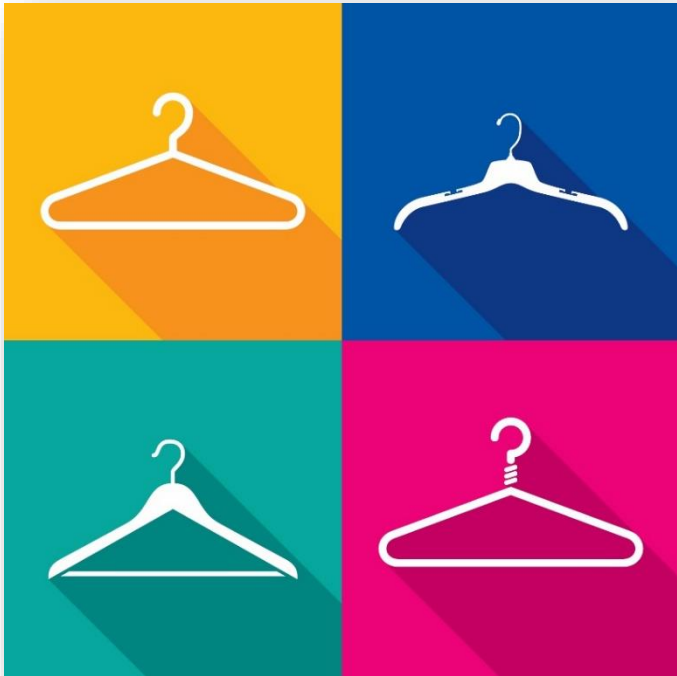
	3.pants	Definīcijas (grozījumi pantā)
	22.a pants	Ražotāja paplašinātā atbildība (RAS) tekstiliem
	22.b pants	Ražotāju reģistrs
	22.c pants	Ražotāju atbildības organizācijas (PROs) tekstilam
	22.d pants	Tekstila atkritumu apsaimniekošana
	Ivc pielikums	Produkti, uz kuriem attiecas RAS atsevišķiem tekstiliem, ar tekstilu saistītiem produktiem un apaviem
	37. un 38.a pants	Prasības ziņošanai un deleģētie akti (grozījumi pantos)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Direktīvas priekšlikums attiecībā uz tekstila apsaimniekošanu (1)

- Definīcijas
- Ražotāja paplašinātā atbildība (RAS) par tekstilu
- Ražotāju atbildības organizācija (PRO) – apsaimniekotājs, komersants
- Tekstila atkritumu apsaimniekošanas noteikumi

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Direktīvas priekšlikums attiecībā uz tekstila apsaimniekošanu (2)

3.pantā ir noteiktas **jaunas definīcijas**:

- 'IVc pielikumā uzskaitīto tekstilizstrādājumu, tekstilizstrādājumiem radniecīgu produktu un apavu produktu ražotājs''
- 'darīt pieejamu tirgū'
- 'ražotāju atbildības organizācija'
- 'tiešsaistes platforma'
- 'patērētājs'

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Direktīvas priekšlikums attiecībā uz tekstila apsaimniekošanu (3)

- **RAS par IVc pielikumā (tekstilizstrādājumu klasifikācija)** uzskaitīto tekstilizstrādājumu un apaviem, kas **pirmo reizi ir pieejami tirgū ES dalībvalstu teritorijā**
- ES dalībvalstis nodrošina, ka **ražotāji sedz** IVc pielikumā uzskaitīto izlietoto tekstilizstrādājumu, tekstilizstrādājumu un apavu atkritumu **savākšanas un apsaimniekošanas izmaksas**
- Tekstilizstrādājumu, tekstilizstrādājumu un apavu ražotāju **reģistrs**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Tekstilizstrādājumu klasifikācija (IVc pielikums Direktīvas priekšlikumam)

Mājsaimniecības tekstilizstrādājumi, apģērbi un apģērbu piederumi

KN kods	Apraksts
61: visi nodaļā uzskaitītie kodi	Adīti vai tamborēti apģērbi un apģērba piederumi
62: visi nodaļā uzskaitītie kodi	Apģērba gabali un apģērba piederumi, kas nav adīti vai tamborēti
6301	Segas un pledi (izņemot 6301 10 00)
6302	Gultas, galda, tualetes un virtuves veļa
6303	Aizkari (ieskaitot drapējumus) un ritināmās žalūzijas; lambrekeni vai baldahīni gultām
6304	Citādi izstrādājumi mājas aprīkojumam, izņemot pozīcijā 9404 minētos
6309	Valkāts apģērbs un lietoti tekstilizstrādājumi
6504	Cepures un citas galvassegas, pītas vai izgatavotas, savienojot sloksnes no jebkāda materiāla, oderētas vai neoderētas, ar apdari vai bez apdares
6505	Trikotāžas cepures un citādas mežģīņu, filca un citu tekstilmateriālu galvassegas, kas izgatavotas no viena gabala (bet ne no sloksnēm), oderētas vai neoderētas, ar apdari vai bez apdares; jebkāda materiāla tīkliņi matiem, oderēti vai neoderēti, ar apdari vai bez apdares

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Tekstilizstrādājumu klasifikācija (2)

**apavi, apģērba gabali un apģērba piederumi, kuru galvenā sastāvdaļa
nav tekstilmateriāls**

KN kods	Apraksts
4203	Apģērbi un apģērba piederumi no ādas vai mākslīgās ādas (izņemot apavus un galvassegas un to daļas, 95. nodaļā minētās preces, piemēram, apakšstilbu aizsargus, sejas aizsargus)
6401	Ūdensnecaurlaidīgi apavi ar gumijas vai plastmasas ārējo zoli un virsu, kas pie zoles nav piešūta vai piestiprināta ar kniedēm, naglām, skrūvēm, tapām vai tamlīdzīgi
6402	Citādi apavi ar gumijas vai plastmasas ārējo zoli un virsu
6403	Apavi ar gumijas, plastmasas, dabiskās vai kompozītās ādas ārējo zoli un ādas virsu
6404	Apavi ar gumijas, plastmasas, dabiskās vai kompozītās ādas ārējo zoli un tekstilmateriāla virsu
6405	Citādi apavi

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Direktīvas priekšlikums attiecībā uz tekstila apsaimniekošanu (4)

- **Ražotājiem ir jāizraugās PRO** (apsaimniekotājs, komersants), kas to vārdā izpildītu RAS saistības
- **RAS maksu noteikšanas principi; darbības, kuru izmaksas sedz RAS.**
- **Dalitās savākšanas sistēmas izveide** un darbības nodrošināšana
- **Sadarbība** ar sociālajiem uzņēmumiem, sociāli ekonomiskajām vienībām, atkritumu apsaimniekošanas komersantiem, iestādēm, brīvprātīgajiem savākšanas punktiem

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Direktīvas priekšlikums attiecībā uz tekstila apsaimniekošanu (5)

- **Pienākums par tekstilatkritumu apsaimniekošanu noteikts jau tagad Atkritumu pamatdirektīvā** - tekstilizstrādājumu dalītā savākšana līdz 2025. gada 1. janvārim
- **Ierosinātie tekstila atkritumu apsaimniekošanas noteikumi:**
 - Atkritumu statuss visiem savāktiem materiāliem to savākšana brīdī
 - Obligāta savāktā materiāla šķirošana un novērtēšana
 - Atkritumu statusa piemērošanas izbeigšana
- **Pienākumi attiecībā uz nelikumīgu tekstila atkritumu sūtījumu ierobežošanu,** kas tiek uzdoti par atkārtoti lietojamiem materiāliem

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Laika grafiks Direktīvas projekta prasību ieviešanai tekstila apsaimniekošanas jomā

Tekstila dalītā vākšana

Līdz 2025.gada
1.janvārim DV
jāizveido dalītās
savākšanas
sistēma tekstilam
(Atkritumu
pamatdirektīvas
11.pants)

Transponēšana

18 mēnešus pēc
Direktīvas
grozījumu
stāšanās spēkā

RAS izveidošana

30 mēnešu laikā
pēc Direktīvas
grozījumu
stāšanās spēkā
(22a(8) pants)

Saistītās iniciatīvas

Delegēto aktu
izstrāde

Kritēriji
šķirošanai/
atkritumu beigu
statusa izstrādei

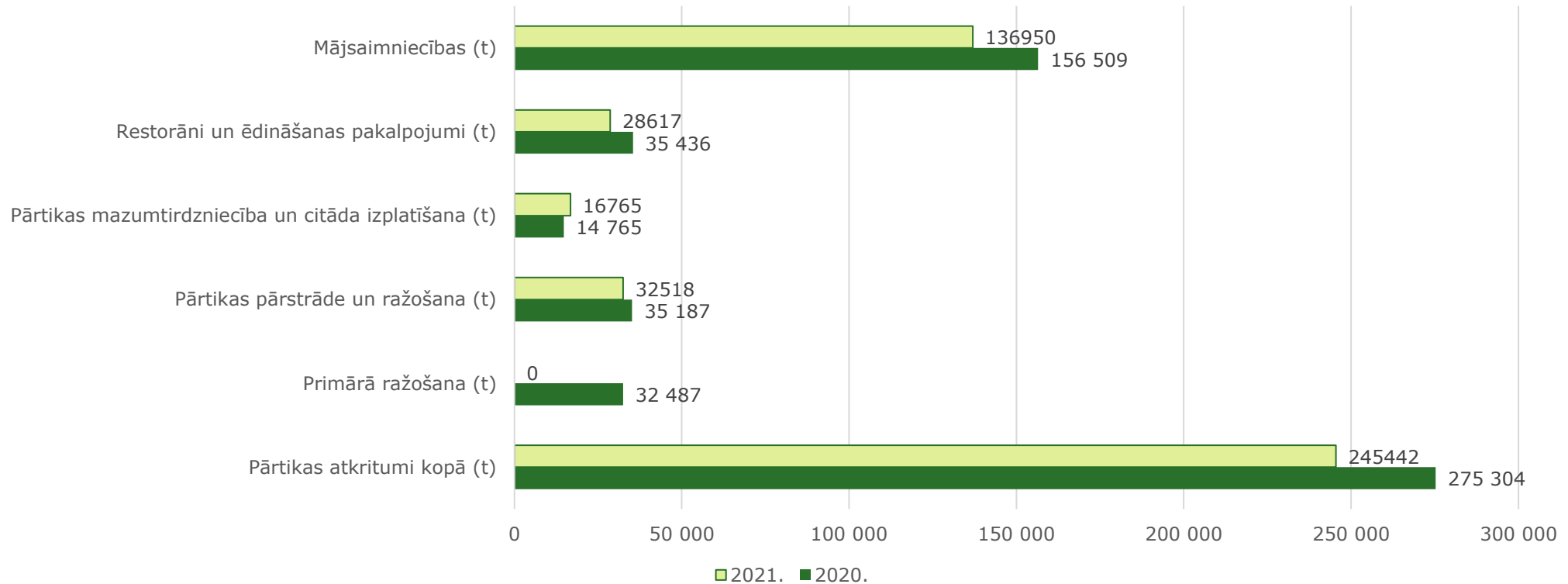
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

PĀRTIKAS ATKRITUMU UN TEKSTILA APSAIMNIEKOŠANA LATVIJĀ

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pārtikas atkritumu statistika LV

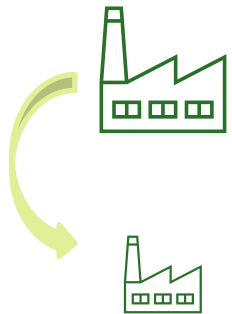
Eurostat paziņotie dati par pārtikas atkritumiem 2020.un 2021.gadā

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Potenciālie pārtikas atkritumu samazināšanas mērķi Latvijas kontekstā atbilstoši direktīvas projektam (1)

Samazinājums “**pārtikas pārstrādes un ražošanas sektorā**” par 10%
salīdzinājumā ar 2020.gadā radītajiem daudzumiem

2020.gadā - **35 187 tonnas**

2030.gadā – **31 669 tonnas**

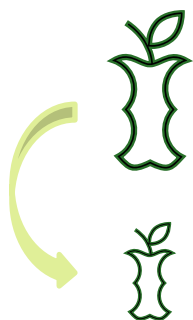
Samazinājums par 3518 tonnām.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Potenciālie pārtikas atkritumu samazināšanas mērķi Latvijas kontekstā atbilstoši direktīvas projektam (2)

Samazinājums pārtikas piegādes ķēdes posmos “**pārtikas mazumtirdzniecība un citāda izplatīšanai**”, “**restorāni un ēdināšanas pakalpojumi**” un “**mājsaimniecības**” par 30%:

2020.gadā: **108,77 kg/iedz.**

2030.gadā: **76,14 kg/iedz.**

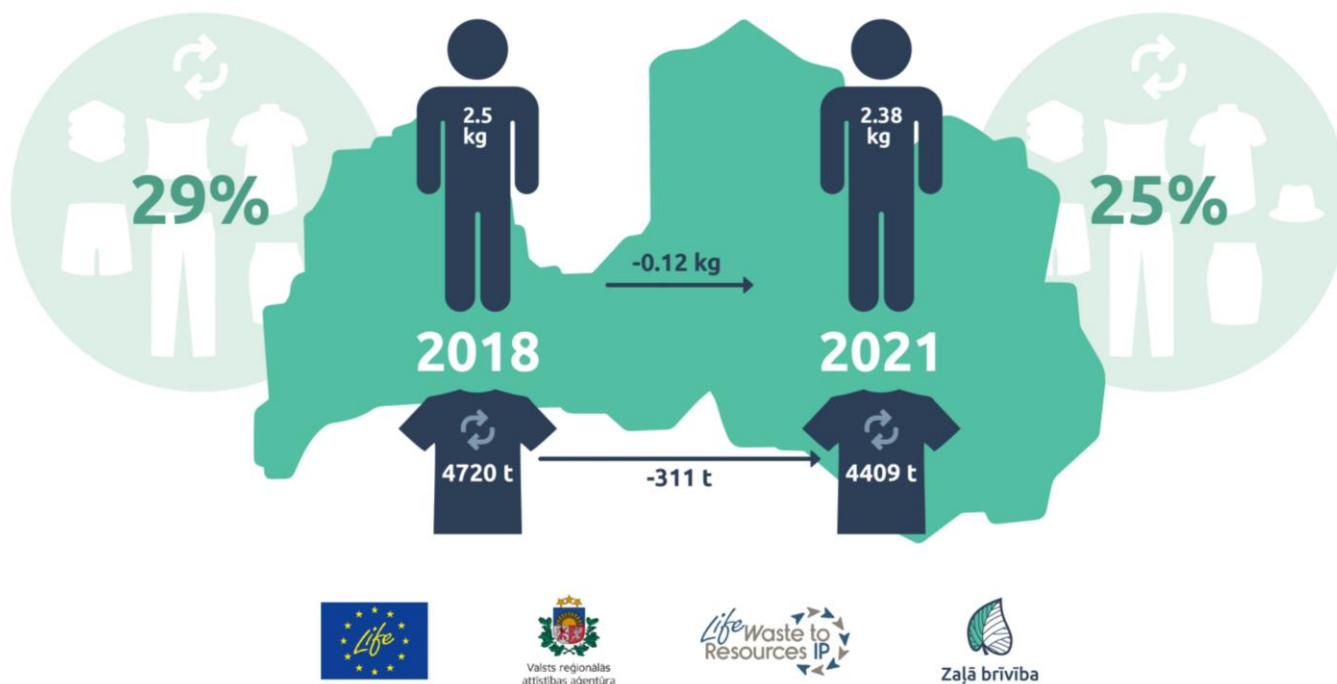
Samazinājums par 32,63 kg/iedz.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Tekstila apsaimniekošanas statistika Latvijā

LIETOTU TEKSTILA PREČU PATĒRIŅŠ

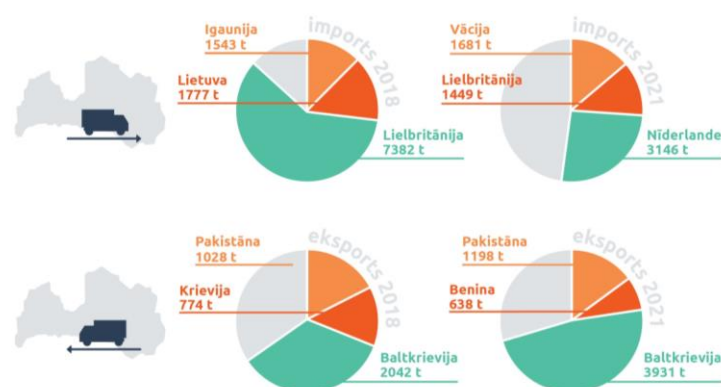
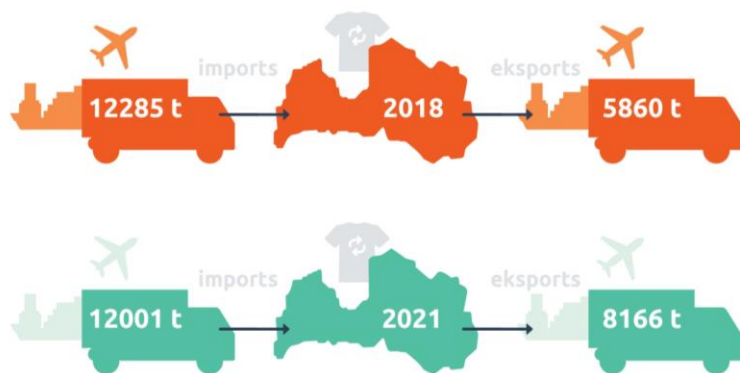
Lietotu tekstila preču patēriņš 2021.gadā: 4409 tonnas jeb aptuveni **2,38 kg uz iedzīvotāju** (2018.gadā 2,5 kg). **Saglabājies līdzīgs lietotu tekstila preču īpatsvars: aptuveni 30% no Patēriņa.**

2018.gadā vidēji viens Latvijas iedzīvotājs patērēja ~17 tekstila preces (12 jaunas + 5 lietotas); 2021.gadā **~19 tekstila preces (14 jaunas + 5 lietotas).**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

LIETOTU TEKSTILA PREČU IMPORTS UN EKSPORTS

Lietotu tekstila preču eksports no Latvijas ir palielinājies.

Valstis, no kurām Latvijā gadā tiek **importēts** lielākais apjoms lietotu tekstila preču, ir **Lielbritānija, Nīderlande, Vācija, kā arī Lietuva un Igaunija.**

Būtiskākās lietotu tekstila preču **eksporta valstis ir Baltkrievija, Pakistāna, Benina un Krievija.** Pēdējā gan izzūd statistikā pēc 2022.gada februāra.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

TEKSTILA ATKRITUMI

**Tekstila atkritumu īpatsvars
sadzīves atkritumos: 4%-6%**
jeb 19 721 - 29 582 tonnas.

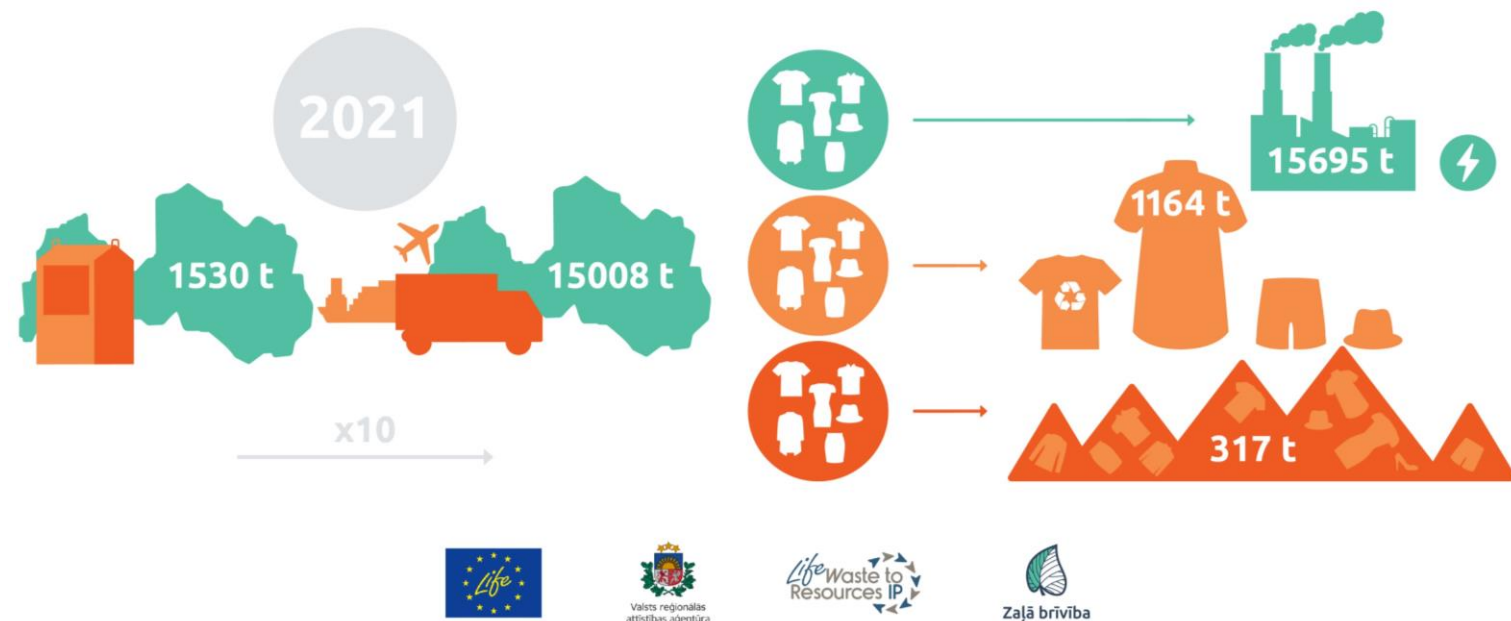
Papildus tam, Latvijā savāktas
1 530 tonnas tekstila atkritumu.

Kopīgais tekstila atkritumu
apjoms **2021.gadā bija 21 251 -
31 112 tonnas.**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

TEKSTILA ATKRITUMU LIKTENIS

2021.gadā Latvijā **ievestais tekstila atkritumu apjoms** ir gandrīz 10 reizes lielāks par Latvijā savākto tekstila atkritumu apjomu.

Populārākais tekstila atkritumu izmantošanas veids ir **reģenerācija enerģijas ieguvei** un šķirošana.

2021.gadā atkritumu poligonos tika **apglabātas** 317 tonnas tekstila atkritumu.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas viedoklis par Direktīvas projektu saistībā ar pārtikas atkritumu mazināšanu

- Latvija ir sagatavojusi pozīciju un **atbalsta pasākumus un iniciatīvas**, ko paredzēts veikt pārtikas audzēšanas, apstrādes, ražošanas un izplatīšanas posmos ar mērķi novērst atkritumu rašanos, veicinot pārtikas pārpalikumu pārdali (ziedošanu).
- Attiecībā uz direktīvas projektā **ierosinātajiem mērķiem Latvija var piekrist, ka Komisijas piedāvātais risinājums ir pietiekami ambiciozs** un pietiekamā mērā veicina virzību uz ANO Ilgtspējīgās attīstības mērķa 12.3.sasniegšanu.
- Vienlaikus Latvija arī pauž bažas par to, ka dati tiek aprēķināti pret 2020.gadu. Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas ietekmi, **Latvija atbalstītu mērķa aprēķināšanu attiecībā pret radīto pārtikas atkritumu daudzumu 2022.gadā.**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas viedoklis par Direktīvas projektu saistībā ar tekstila apsaimniekošanu

- Direktīvas projekta prasībām jāattiecas arī uz lietoto tekstilizstrādājumu laišanu tirgū un darišanu pieejamu tirgū.
- Direktīvas prasībām jāattiecas visiem tekstilizstrādājumiem, tekstilizstrādājumiem radniecīgiem produktiem un apaviem, kuri pēc īpašībām un sastāva ir līdzīgi mājsaimniecībās izmantojamiem izstrādājumiem un apaviem.
- Precizēt kā ražotāju atbildības sistēmas sadarbojas ar sociālajiem uzņēmumiem, sociāli ekonomiskām vienībām, atkritumu apsaimniekošanas komersantiem, pašvaldībām un to izveidotām atkritumu apsaimniekošanas sistēmām un brīvprātīgiem savākšanas punktiem.
- Skaidrākas prasības dalīti savāktu atkritumu apsaimniekošanai, nepieciešamās atļaujas vai reģistrēšanās.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

www.varam.gov.lv

